

L' EXCURSIONISTA

BOLLETÍ MENSUAL

DE LA

ASSOCIACIO CATALANISTA D' EXCURSIONS CIENTÍFICAS

FUNDADA EN 26 DE NOVEMBRE DE 1876

ANY V.

BARCELONA 31 DE MARS DE 1882

NÚM. 41.

CONDICIONS DE LA PUBLICACIÓ

GRATIS PERA 'LS ASSOCIATS.—Pera 'ls no socis: 2'50 pessetas al any.—Número sol 25 cénts.
—Se suscriu en lo LOCAL DE LA ASSOCIACIÓ, PARADÍS, 10, SEGON. ahont deuen dirigir-se totas las comunicacions y en las librerías de Verdaguer, Parera, y Felip.

TORNS DE CONFERENCIAS.

- Abril 14.—Lluís Vives y son llibre de la Sabiduría.—D. Claudi Omarch
— 28.—Representacions gráficas del art d' escriure.—Don Pere Company Fages.

SESSIONS.

- Abril 5.—Sessió preparatoria de l' excursió á Ripoll, Sant Joan de las Abadessas y Minas de Surroca.
— 13.—Sessió preparatoria de la visita al Museu arqueològich de Don Bartomeu Bosch y Pazzi.
— 22.—Vetllada literaria en honor de Sant Jordi.

EXCURSIONS.

- Abril 9 y 10.—Excursió á Ripoll, Sant Joan de las Abadessas y Minas de Surroca.
— 16.—Visita al Museu arqueològich de D. Bartomeu Bosch y Pazzi.
— 30.—Excursió á Sant Pere de Vilamajor.

SÓCIS ENTRATS DURANT LO MES DE MARS.

- D. Enrich Imbert.
» Pau Martí y Sallent.
» Ramon D. Perés.
Rnt. D. Joseph M.ª Barenys, Pbre.
D. Manel Llopis.
» Joseph Alvarez y Felip.
» Lluís G. de Romero y Gispert.

DELEGATS.

- D. Justin Pepratx.—Perpinyá.

CONFERENCIA

SOBRE LO CARÁCTER CATALÁ.

En la vetlla del día 18 de Febrer del any passat nostre il·lustrat consoci D. Valentí Almirall doná una conferencia desarrollant lo següent tema:—¿Quin es lo carácter catalá? ¿Está avuy degenerat? De ser aixis ¿convé regenerarlo?

Després d' un exordi en que feu notar lo aspecte purament catalá que presentan las reunions de las associacions excursionistas, manifestá que si 'l mohiment catalanista ha de dirigir-se cap á algun lloch, es precis comensar pera saber cap á quin, de lo qual se 'n deduheix la necessitat d' estudiar quin es lo carácter catalá, entrant en sa consecuencia lo disertant á explanar la primera pregunta del tema.

Comensá per fer notar que estant Catalunya subjecte á influencias extranyas desde sa incorporació, lo carácter catalá ha sofert diversas modificaciones, per lo que no pot estudiársel en los catalans d' avuy, ni menys en los de principis del sigle, y ab prou feynas en los de la guerra de Successió.

Passá après á cridar la atenció sobre algunas de las causas que han de formar lo carácter catalá, y 's fixá principalment en sa situació central á las voras del Mediterrani, y en la circunstancia de ser un poble llatí, de lo qual deduhí que 'ls catalans han de ser una rassa armonisada, reflexiva é imaginativa á un temps, dominant tal vegada la reflexió, gracias á la nostra situació en las vessants dels Pirineus y al llarch de las costas en que 's banyan.

Feu notar que 'l verdader carácter catalá pecaba tal vegada de rudesia, que 's traduheix en lo llenguatge y que era religiós, mes gens fanátich, podent afirmar-se que 'l fanatisme es d' importació castellana. Feu notar també que 'l poble catalá en son conjunt es un dels mes iguals que existeixen, puix no abundan los grans génis ni las nulitats, sino la honrosa mitjanía, dantse 'l cas de que molts dels grans fets de la nostra historia hajin sigut executats per colectivitats y no per individus.

Al arribar á la segona pregunta, va contestarla afirmativament, puix en concepte del disertant no admet dubte que en lluyta lo

nostre caràcter ab lo dels dominadors, va sortirne derrotat y va degenerar en consecuencia. Pera demostrarho feu unas sucintas excursions á la historia del dret y de la marina de la nostra terra.

Contestada afirmativament la segona pregunta, en opinió del disertant quedaba també resolta la tercera, puix tot lo que está degenerat te de tendir á regenerarse. Pera conseguirho proposá com á medi lo foment y acertada direcció del mohiment catalanista que s' ha despertat per fortuna, portantlo á ocupar-se de la cosa pública baix un punt de mira estrictament catalá. L' indiferentisme, afegí, 'ns ha portat allá ahont som, y sols podem sortirne á forsa d' activitat y perseverancia.

En la regeneració del caràcter catalá,—va acabar dient—se funda la regeneració de Catalunya. Aquestas regeneracions, donchs, han de ser lo principal objecte del catalanisme. Lo conferenciant fou saludat ab grans mostrás d' aplaudiment.

EXCURSIÓ PARTICULAR

Á BEGAS, CASTELL D' ARAMPRUNYÁ Y ERMITA DE BRUGUÉS

los dias 18 y 19 de Janer 1882.

Lo Secretari 1er de nostra Associació D. Pelegrí Casades y Gramátxes, acompanyat d' alguns amichs, verificá l' excursió objecte d' aquesta ressenya.

Lo dissapte dia 18 sortí de Barcelona en lo tren de Martorell á las 12 h. 30 del mitj-dia en direcció á Molins de Rey, ahont se arribá á la 1 h. 10. Al peu de l' estació, boních edifici ab pórxo neogrech, hi han tartanas que portan als pobles de Cervelló y Vallirana. Seguint la carretera Real amunt se passa lo magnílich pont del Llobregat, y á no molta distancia 's trova la divisió de la carretera que porta fins á Lleyda, la qual se deixa á ma dreta. La de Tarragona segueix un bon tros en vía dreta. Ben aviat las montanyas de Cervelló y Corbera, tancan en ámple círculo lo camí que passa paralelament á la riera de Cervelló, essent de bell efecte los puigs y serras plenas de vegetació y ubagas boscurias que per tot arreu se vehuen. Pujant sempre, á ma esquerra, s' heu esment á dalt d' una

escarpada serra de la vella iglesia de Cervelló que enlaira son quadrat cimbori ab pirámide terminal, alsantse al costat seu un frés-tech conjunt d' espadadas rocas que simulan los quartejats murs d' un antiquíssim castell féudal, assentats damunt d' enrevellidas arbredas. Sa situació no pot ser mes deliciosa.

A las 2 h. 15 se passáva per lo poble de Cervelló, que s' exten á dreita y esquerra de la carretera, y ahont miran quasi totas las casas, en sa major part novas y de bon aspecte. Conté uns 300 vehins, ocupats principalment en la fabricació del vidre, extracció de la cals, de que abundan las serras que 'l tancan, y en l' agricultura á que s' hi prestan los excelents terrenos de sauló y abundantas ayguas que regan las bonicas hortas del peu de la riera.

Seguint las revoltas que lo terreno montanyós imposa á la carretera, al cap de mitj-hora s' arriba á Vallirana, població d' iguals condicions que l' anterior, y que conta unas fondas covas en las montanyas guixosas que 'l limitan. Al extrém del poble s' hi trova lo grandió hostal de cal *Tiquet*, ahon paráren, emprenent á las 3 h. 15 lo camí envers Begas á cavall de matxos.

Per poca estona se segueix carretera amunt, y passat lo pont de la riera de can Rovira, així nomenada d' una grandiosa masia del pròpi nom, existent alli prop, se gira á ma esquerra y 's comensa á pujar lo camí de la montanya, descubrintse á mida que s' ascendeix hermosos panoramas y ubagas fondaladas produidas per las vessants de las montanyas ditas del *Mas de las fonts*, rublertas de vegetació y boscurias. Ben tost s' oviran en los últims tèrmes de Tramontana sobressurtir los nevats pichs del Monseny demunt de llargas serraladas que á ma esquerra s' alsan y que dominan las fondaladas del *Mas den Campderrós* y de la *Font d' Escanya bochs*. En las vessants de las serras diversa vegetació s' hi veu, dominant en las cimas los alzinots y altres arbussos pròpis pels remats; á mitja montanya las vinyas y en las ubagas grans boscurias. En una de las revoltas en direcció S., després de passat un camí ombrejat per vellas alzinas, se trova la fondalada del *Mas de las Fonts* y envers Solixent se desplega per pochs moments lo panorama del mar, ab Montjuich y la plana y marina del Llobregat ab lo poble del Prat. Desseguida s' entra en lo grandió y pintoresch plá a' Ardenya, tencat en sos últims tèrmes á ma dre-

ta per las cimas de las montanyas d' Ordal, sobressurtint en l' horisó los pichs gegants del Montserrat. Al acabarse lo plá, ja 's veu la planura considerable de Begas, que 's trova alguns metros mes baixa. Per arribar á élla serpenteija lo camí practicat en la serra composta de rocam calcáreo en que hí dominan los tochs blanchs.

A las 5 s' arribá á Bégas.

Aquet poble, que conta uns 900 vehins, se trova escampat en l' ampla plana formant distintas agrupacions de casas y antigas masías. Extensíssims camps de blat, vinyas y espessos boscos la matissan ab multitud de colors y bells tons. Limitada per las montanyas de Montan, Serrat blanch, Puigmoltó, Pich de la Morella y la Serrreta, que en amplíssim semicírcol la tancan per tots indrets, gosa de bona temperatura, unida ab l' excelent qualitat del terreno y no escassas ayguas. Lo conreu es notable y las pasturas son també bonas. Alguns puigs plens de boscos s' alsan en varis indrets, contribuhint al pintoresch efecte del paisatge. En un d' ells hi ha la ermita de Sta. Eulalía, que res té de particular.

L' iglesia parroquial, distant una mitj-hora del principal núcleo del poble, direcció E., es un senzill temple fundat en lo sigle xvi, ab fatxada del Renaixement. L' interior presenta una sola nau, ab capellas laterals, y ab volta apuntada. Los retaules de la mateixa época del temple, contenen requadros pintats sobre fusta d' escás mérit artístich. La sagristía vella presenta la curiositat de tenir los murs vestits ab rajolas de valencia. En la Rectoria 's guardan una creu professional de plata, bastant comuna, y de transició gòtica al renaixement, una notable capa pluvial ab lo caputxó y estolas brodadas y dos frontals que contenen duas Imatges també brodadas ab sedas de color.

Algunas de las Masias de Begas son del sigle xvi y en ellas s' hi troba encara per sort lo tipo de la respectuosa casa payral catalana.

Com á principals citarém á can Sadurní, á can Martí y especialment á can Romagosa. Aquesta casa data de 1538 y la familia y patrimoni han vingut succehintse fins ara sense interrupció. Aquella noble senzillesa, aquella franquesa amable, aquella honrades y aquell respecte á las tradicions de la pátria 's conservan ab tota sa puresa y 's respectan encara en la venerable familia Romagosa.

No es l'única casa de Begas que pot enorgullir-se d'esser *catalana* en lo mes bell sentit de la paraula, Quasi totas las d'aquell poble guardan la vera fesomia en la terra.

Aplegats á la llar tradicional y boy assentats en lo patriarcal escó passaren la vetlla ab lo venerable amo de la Masia, l' hereu, algun antichs amichs de la casa, lo vell masover, lo guarda bosch, venint després lo pastor y lo baylet, mentres la mestressa y la noya *atrafegadas atenian als quefers de la casa*. En ella 's guardan encara ab senyalat respecte alguns antichs vestits y alhajas dels antepassats.

L' ensent demá al matí (dia 19) á punta de dia 's contemplá lo preciós quadro que otería la plana animada per la gent de l'encontrada y del poble que á professó feta anavan á missa matinal.

Feyan bellíssim efecte las blancas mantellinas de las donas y las viroladas mantas dels pagesos combinantse y destacantse en los tons verts dels camps de naixent blat y las ubagas dels boscos y vernedas. Quadro plé de llum y de vida digne del mes rich pinzell, y del mes aventatjat colorista.

Obsequiats los excursionistas ab la major amabilitat per la familia Romagosa, y per qual motiu se li donan desde aquet lloch las mes expressivas gracias, ab verdadera racansa se sortí del poble á las 3 h. de la tarde envérs lo castell de l' Aramprunyá emprenent lo camí de la *Clota* (S.), passant primer per lo plá del mas Traval, després per la riera de la Clota, y girant cap á E. remontaren la serra passant per devant de l' antiga casa d'aquell nom y per lo pont de la *Sibina*.

A la part de Ponent, á ma dreta del caminet, s' oviran damunt d' un alta montanya un arreplech de gegantinas rocas montser-ratnas, dit lo *Salt del bou*, que aixecan llurs puntas á considerable alsada. Ben tost, en lo punt dit la *Miranda*, se descobreix un extens y sorprenent panorama del mar y de gran nombre de serras rublertas de bosch y ubagas fondaladas que mitx amagan lo *mas Parés*, lo fondo de la *vall de Joan* y de la *Sentin* y segueix lo viarany que s' obra pas per entre altas matas de ginestas, arbossos, ginebras, ombrejat per vellas pinedas, alzinass y multitud d' altres arbres que fan d' aquellas montanyas un verdader paradís, un jardí de fadas. Passat á *can Passolas*, punt culminant de la serra,

l'arbreda ja no priva l'inmens espay. A vista d'ausell se veu lo castèll d'Aramprunyá y l'ermita de Brugés, escorrentse á sos peus l'admirable fondalada de la *Sentin*; á N. s'alsa Sant Llorens del Munt, lo plá del Vallés, á E. las montanyas de la costa y los pobles que l'engalanan, lo Montjuich, Barcelona y son plá, junt ab lo del Llobregat y sos pobles; y en amplissim semicírcol lo Mediterrani. A O. s'alsan las altas costas de Garraf y lo soperch pich de la Morella.

Per arribar al castèll, deguéren baixar per lo caminet dels boscos de *can Farrés*, trovant tot seguit la bassa del castèll y á pochs passos descansavan sota las formidables penyas que fan de peanya als trossegats murs d'aquell. Eran las 4.

Pujáren per un estret corriol obert entre las rojencas penyas, y al arribar al cim cridá l'atenció una llegenda gòtica gravada en la mateixa roca.

Las maravellas naturals y bellesas arqueològicas que 's trovan en lo castèll d'Aramprunyá y bisantina ermita de Brugés que al peu del incomparable gegant de pedra en que aquell s'assenta 's trovan; aixís com lo panorama esplèndit que desde aquella singlera espadada y fréstega 's desplega, han estat descrits ja en lo volum 1.er de las *Memorias* de l'Associació y en la monografia que acompanya la vista heliogràfica del propi castèll publicada en la col·lecció 1.ª del *Album pintoresch monumental de Catalunya*.

Es d'un efecte altament pintoresch contemplar desde la masía de Brugés, l'ermita; demunt d'ella, lo castèll y lo rocám blanquinós, plé de vegetació entre quals penyals montserratinos fou trovada en 1193 la Sta. Imatge per un pastor del mas Sitjar; manant construhir l'actual ermita lo bisbe de Barcelona y Senyor del Castèll Francesch Jeroni March.

Entre 'ls objectes arqueològichs se guardan uns antichs incensers y alguns ornaments pel culte.

A las 5 h. 15 emprendueren lo de cens per un vell caminet ombrejat per atapahits boscos, ovirantse las vessants de las montanyas cobertas d'espessas catifas de verdor, que com un mar d'esmeragdas s'exten fins la plana. A ma esquerra se vehuen las bocas de las minas de ferro; lo bosch de can Llonch, l'ombrívol clot de la *Font de ferro*, arribant ben tost al camí que directament

porta al poble de Gavá, passant pel costat del cementiri y prenent per últim la riera. A las 6 travessaren, sens deturarse, per lo citat poble, arrivant á l' estació del camí de ferro de Vilanova y retornant á Barcelona en lo tren de las 7 h. 45 del vespre.

EXCURSIÓ

Á TIANA Y CARTOIXA DE MONTALEGRE

lo dia 12 de Mars de 1882.

Concorregueren á dita excursió los Srs. Riera y Bertrán, Cardona, Vergés, Calvet, Gich, Dória, Faura, Sacanell, Santos y Casades (P.)

Sortiren d' aquesta ciutat en lo tren del litoral de las 8 h. 10 arrivant á Montgat á las 8 h. 35 y prenent á peu la riera de Tiana arribaren á aquet poble á las 9 h. 20. Seguidament se dirigiren envers l' iglesia, que 's trova separada de la moderna població uns 10 minuts, en direcció N, y está edificada damunt d' un turonet rodejada d' un cart nómbre de vellas casas.

Rebuts los excursionistas ab la major amabilitat per los Reverents Srs. D. Jaume Llopart, Rector, y D. Joan Badía, Vicari, 'ls hi ensenyáren los fragments, molts notables, del antich retaule gòtich de l' iglesia, que figuran lo Calvari, Sant Cebriá, patró del poble, presentat devant lo tribunal, y un S. Pere y S. Pau; assumptos pintats sobre fusta y obras molt recomenables d' art del sigle xv. Aquestos fragments son los únichs que ha pogut salvar l' actual il·lustrat y zelosíssim Sr. Rector, puix que lo retaule, que per la mostra havia d' esser preciós, fou malaguanyadament destrossat en l' any 25, y convertit, com á *fusta vella* pera servir d' esgrahons en lo fustam del *Monument* de Setmana Santa y per reforçar la tarima y la *mesa* del actual altar, del mes deplorable mal gust.

Seguidament foren mostradas als excursionistas un notable calzer gòtich de plata y esmalts, obra del xiv; una custodia elegantis-

simas, una Creu pel *Lignum Crucis*, altre professional, totes de plata, hermosas obras de primers del xvi, fetas restaurar per lo dit Sr. Rector. Del cálzer ne tragué una copia lo Sr. Dória. Després examinareu altres alhajas pel culte, menys notables y mes modernes.

L' arxiu parroquial, també ordenat y ab gran cuidado classificat per lo Rnt. Llopart, conté alguns documents del xvi y posterior temps. L' arxiu fou en part cremat pels francesos á principis d' aquest sigle. Se conserva á mes un curiós llibre de Chor, escrit en pergami, ab bonas lletras inicials policromadas, fet en 1630 per un monjo de Montalegre.

L' actual iglesia segons consta per una còpia de l' acta fou consagrada als 27 de Novembre de 1100 per lo bisbe de Barcelona, Berenguer. Sa fatxada, que res té de particular es del sigle passat, y l' interior, no molt espaiós, presenta una sola nau ab capelles laterals, ab volta de canó seguit, sostinguda per archs en plena cintra. La volta absidal y la que sosté lo Chor son d' época posterior y son curiosas las esculturadas y polícromas claus en que s' uneixen los archs en ojiva. En las capelles laterals, en las que s' hi obran uns fermes archs en plena cintra, hi han alguns retaules barróchs. En una d' ellas s' hi veu en la paret una gran lauda sepulcral moderna que conté l' enterrament dels Marquesos de Monistrol.

En la sagristia 's guarda una bona casulla de l' any 1617 ab lo Sant Cebriá brodat en seda de colors.

Desde la ben situada rectoria 's gosa de la vista del poble, que conté algunas antigas casas, de las serras de Montalegre, y'l mar ab Montjuich y Barcelona, veyentse verdejar per tot arreu grans tarongerars y vinyas.

A mitj dia s' aná á dinar á can Jaume Roca.

A tres quarts de tres, acompanyats per lo Rnt. Badia, empuerren la pujada á la Conreria y Cartoixa, per un camí de carro que passa casi sempre enclotat. Ab mitj hora s' arrivá al primer de dits edificis que sols se recomana per sa grandiositat y per las bonas vistas que desde éll y los turons que te propers se gosa. La costa y la llarga serralada que desde lo plá de Barcelona s' extent á gran distancia fins perdurs en lo lluny; l' ample Vallés rublert de pobles

y tancat per grans montanyas, es lo que 's desplega en aquell punt. Desde la Conreria se veu á vista d' aucell la Cartoixa, poguentse apreciar sas proporcions y especial planta.

Seguidament y per la dressera se baixá al Convent, franquejant-se l' entrada als excursionistas. Una gran porta adovellada dona ingrés á un porxo y d' ell á un grandiós pati, rodeijat d' edificis dels xvii y xviii. Un Rnt. Pare Relligiós acompanyá ab la major deferencia á nostres companys, ensenyantlos l' iglesia, qual restauració fou sospesa desde l' any 68, y que presenta una notable portalada gòtica d' ultims del xv. A mes foren vistos los 3 grandiosos claustres gòtics de la mateixa época construhits en pedra y obra cuyta y las celdas del Religiosos. En un dels claustres hi ha una ben conservada torre moresca.

A mes foren celebrats molts curiosos portalets gòtics, la moderna capella habilitada pel culte y lo model pera la cadirada del Chor, bona obra de talla.

A tres quarts de cinch se despediren del amable Rnt. Badia y emprendueren lo descens envers Badalona, per la riera, ahont los esperavan los Srs. Torent, Faura y Alvarez, Masriera y Agulló; obsequiant lo Sr. Torent y amable esposa als excursionistas ab un ben servit y abundant brenar, regnant sempre la mellor cordialitat y entussiasme. S' esperá l' últim tren que passá á las 8 per Badalona y á dos quarts de nou s' arrivá felisment á aquesta ciutat.

EXCURSIÓ PARTICULAR

ALS ESTANYS DE LA MARINA DEL LLOBREGAT.

lo dia 5 de Mars de 1881.

La circumstancia de que 'ls estanys que 's troban en la marina del Llobregat hagin sigut fins al present poch coneguts y visitats, motivá que nostres consocis D. Heribert Barallat y D. Pere Doria hi efectuessin una excursió, al objecte de poder apreciarlos degudament.

Sortiren d' aquesta ciutat, lo dia 5 del present mes, á dos quarts de nou del matí, efectuant sempre á peu la excursió, que no acabá fins á Gabá ahont hi arrivaren á las 6 de la tarde, retornant ab l' últim tren de Vilanova.

Emprengueren la caminada per la carretera que desde lo portal de Sta. Madrona y passant per las pedreras orientals de Montjuich, va á parar al creuher d' ahont parteixen los camins del Prat y 'ls de la ermita del Port y de *can Tunis*. Seguiren per aquest últim visitant de pas la ermita que poch interés ofereix, y per un camí de pollancrea tiraren en direcció á la font de la Puda, descuberta quatre anys enrera, podent ja avalorar la hermosura de la campinya especialment en sa part alta, ó sia lo Prat, propiament dit. Una vegetació fresca y esplendent apareix en mitj d' aquella verda y extensa planura, trobantse en alguns llochs recorts de las tan celebradas praderas septentrionals de Catalunya. Mes, aquesta encontrada, malgrat sa notable extensió, resta bastant desprovista d' arbres, essent escassíssimas las pinedas que presenta pera regalo y comoditat del viatger. De tant en tant se troban alguns pins aïslats que s' enlayran ab molta gracia y armonisan magnificament son hermos vert ab lo color y tó general de la encontrada.

A las 11 arrivaren á la font ja esmentada, la cual se trova en un soterrani ó cova davant d' una casa de pagés, conté set aixetas y s' hi baixa per tres escalas, careixent d' entrada sa part NO.

Desde allí se dirigiren á la *Farola* que vista á certa distancia apareix superba, aixecantse aïslada en mitj d' un gran arenal y junt á la immensitat del mar. Dita obra per sa solidés y elevació satisfá completament las condicions científicas, mes per sa falta d' esbeltés en la construcció y per son poch acert en lo colorit, resulta esser un monument desprovist de elegancia y de bon gust.

Constituheixen lo far, duas casetas unidas per una paret circular que es lo mur ó tanca, en qual espay interior hi ha un hort. En mitj d' aquell espay s' aixeca la base circular del edifici destinat á vestibul. Segueix un cos d' edifici cuadrangular, surmontat per una galeria exterior y altre d' octogonal, essent abdos cossos delicadament estocats. Se troba finalment la base de la farola, ab aquesta per remat, contenint la escala 142 grahons.

Aquest far es de 2.ⁿ ordre y té habitacions pera un enginyer

y tres torrers. Encara que algun tant apartat del mar, en dias de desfet temporal ha vist coberts d' aigua sos tres primers grahons d' entrada. La máquina fou construida á París, conté tres metxas mogudas per quatre bombas alimentadas per parafina d' Escocia, líquit clar y blau, molt semblant á l' aygua y que te la ventatja de deixar molt poch depòsit. En lo far hi han 12 lentes ab 2 reflectors y 12 panals en la part superior y altres tants en la inferior. La plataforma del far resta fixa, tenint lo exterior lo moviment de rotació, de sort, que á la persona que s' hi troba, li fa lo efecte d' estar rodant quant realment permaneceix inmòvil.

La vista que 's descubreix desde aquella altura es en extrem pintoresca. Al N. la cordillera que desde 'l Llobregat fins al Besós separa lo Vallés del pla de Barcelona. Al NE. lo Montjuich y al E. las montanyas de la costa septentrional. Al NO. la conca del Llobregat, destacantse en lo últim terme lo Montserrat y seguint cap al O. las montanyas que van á parar sobre Castelldefels. A Llevant y Mitjorn la hermosa mar confonentse ab l' horisó.

Los excursionistas se dirigiren després á una rústica barraca que 's troba al cap del riu al objecte de restaurar sas forsas, y quant se creyan no trobarhi altre gent que hostalers, se vegeren agradablement sorpresos ab la concurrencia d' un numerós aplech de cassadors, alguns d' ells vinguts d' apartadas terras, los quals aprofitaban lo curt temps de que poden disposar pera cassar á marina.

Prop la una sortiren los cassadors ab general gatzara y promoguent per aquells encontorns pacífica guerra, y 'ls excursionistas atravessaren lo riu, tenint la sort de que pochs moments abans se retiessin las nuvoladas que durant lo dia habian tingut amagada la claror del sol. La travessía fou curta mes plena de poétichs atractius. Un cel blavíssim alegraba á tota la planuria; l' oreig fresch y pur omplia 'l cor de dolça vida; al extrem N. O. del riu apareixia lo Montserrat ab sa original bellesa, sempre vella y sempre nova; y á la desembocadura, duas grans naus, ab vela estesa, se llansaban gallardas y confiadas á la alta mar.

Desembarcats á l' altre part del riu emprengueren lo camí pera visitar los estanys que 's troban en aquells arenals. La excursió fou algun tant fatigosa, per rahó d' haber de caminar per espay

de tres horas sobre la flonja arena del mar, ja que 'ls práctichs desaconsellan que la visita als estanys se fassi pel cantó de terra, á causa dels molts bassals y riuets, que com á derivació dels mateixos estanys se troban en la part indicada, á mes dels grans arbussos qu' hi creixen y que tot sovint tancan lo pas del viatger, ficantlo en un verdader laberint. Aquesta circumstancia y la de careixer, com ja s' ha dit, de grans pinedas, donchs que 'ls petits oassis de vegetació que 's troban son insuficients pera assegurar la comoditat que sollicita lo caminant, fan que aquella excursió tinga casi 'ls honors d' una travessia per las platjas africanas. Aixó indica la conveniencia, de que pera visitar los estanys, no s' esculleixin las mitjdiadas d' estiu baix pena d' arribar á Gabá ó á Castelldefels completament rendits y atropellats.

Los estanys actuals son en nombre de set, apareixent en una extensió d' una tres horas escassas. Llurs noms son: *Massaguera*; *La podrida*, oficialment *D. Fernando*, per estar en propietats, de D. Fernando Puig; *Magarola*; *Ricarda*; *L' illa*, per apareixer en mitj de l' aigua una insignificant illa ó banch d' arena; *Remolá*, y *Murtra*. Los dos primers se troban á mitja hora llarga del riu; los tres següents enfront de las montanyas d' Aramprunyá, y los dos últims al indret de Gabá. D' estos estanys lo mes notable es lo de *Remolá* que té la forma d' un aucell en actitud d' aixecar lo vol. Segueixen en importancia los de *Ricarda*, *L' illa*, y *Magarola*, en los quals hi han dos y tres barcas pera la gent que dessitji passejarshi ó tinga necessitat a' atravesarlos, pera estalviar-se la volta. L'ur extensió y profunditat es bastant limitada, y casi 's podria suposar si molt remotament estos estanys petits ne formaban sols un ó dos, tenintse allavors estanys de la importancia d' altres que 's troban á Catalunya. Los estanys actuals se recomanan mes com á element de fantasía, que com á curiositat geogràfica.

Avans d' arribar al *Magarola* se troba á *can Tet*; prop del *Remolá* la casa-refugi dels cassadors; y á quatre passos del *Murtra* *can Llach*; eixas son las vivendas que á son pas per aquellas desertas platjas troba lo visitador dels estanys, essent lo carácter de sos duenyos molt amable y servicial.

Terminat l' objecte primordial de la excursió, se dirigiren nostres amichs terra endins en direcció á Gabá, arrivanthi després de

duas horas á las sis de la tarde y retornant finalment ab l' últim tren de Vilanova á n' aquesta ciutat, satisfets de la jornada.

NOVAS

Periódichs rebuts darrerament: *L' Avenç*, de Barcelona; *La Gaviota*, d' Arenys de Mar; *Revista de los Sagrados corazones de Jesús y Maria*, de Tarragona; *Boletín de la Sociedad económica de Amigos del país*, de Gerona; *Monatsschrift des Deutschen Vereins zum Schutze der Vogelwelt*, de Sangenberg; *L' Almogavar*, de Vich; *El Ateneo mercantil de Valencia*.

Lo dia 6 del corrent, sendemá de S. Olaguer, comensá en la Sala Capitular y los dias següents en los claustres de la Catedral de Barcelona, l' exposició dels projectes de la fatxada principal, á saber, los dos ideats per l' Excm. Sr. D. Manel Girona; lo presentat pels arquitectes D. Joseph O. Mestres y D. August Font després de vist lo de D. Joan Martorell y assessorats pels altres arquitectes Artigas, Rogent y Torras; y ultimament lo projecte fet unicament per l' arquitecte D. Joan Martorell, en lo que ademés d' una alta agulla d' uns cent metres pera coronament del cimbori, flanquejan la fatxada duas torretas acabadas també ab agulla, recordant lo cos central, ricament ornamentat, algunas parts de la antiga portalada de S. Ivo.

Vivíssimas han sigut las discussions suscitadas en dits claustres, en tots los cercles científichs y literaris de Barcelona y després en la premsa, sobre 'l mérit d' aquests projectes; essent d' esperar que una acertada resolució vinga á dotar á la Catedral de Barcelona d' una fatxada rica y digna baix tots conceptes, pera lo compliment de la qual es certíssim que no faltarán medis.

Per nostre consoci lo distingit pintor D. Alexandre Planella han sigut havilment restauradas duas grans taulas del sigle xv existents en Santa Maria de la Mar de Barcelona, las quals representan la Resurrecció de

Jesucrist y la Baixada del Esperit Sant. Abduas sumament notables, han sigut restauradas ab perfecció y are pot apreciarse lo merit de tots sos detalls, que molt las recomanan.

Per R. O. del ministeri de Foment de 30 del passat Desembre, publicada en la *Gaceta* del 18 del corrent, á proposta de las Academias de Sant Fernando y de la Historia, despres de recordar las diferents disposicions que s' han dictat respecte á conservació de monuments antichs y de fer present que quantas obras de carácter públich s' executin ja per los Arquebisbes, Prelats, Capítols ó per los Magistrats y Ajuntaments, be se sufraguin ab fondos del Estat ó ab provincials y municipals, deuen ser intervingudas per la Real Academia de Bellas Arts de S. Fernando, ó per sas delegadas las Comissions de monuments, sometent á son exámen las projectes de las restauracions ó modificacions que 's proposin fer en los edificis públichs, se disposa la reforma del Reglament de las propias Comissions, del modo següent:

«Primer. Que l' art. 21 del reglament de 24 de Novembre de 1865 sia reformat en los termes següents: «Las Comissions provincials de Monumentos usarán de la iniciativa respecte dels Gobernadors: primer, pera reclamar contra tota obra que 's projecti en los edificis públichs sense l' exámen y censura prèvia de la Real Academia de Bellas Arts de S. Fernando, quan aquesta no delegi en ellas dita censura, la qual será sempre obligatoria, ja 's tracti de fer restauracions ó modificacions ja de arrebosarlos ó de realisar en ellas construccions novas, sian ó no complementarias de las antigas, sian ó no obras d' art accessorias, y qualsevol que sia finalment lo carácter civil ó religiós dels edificis en que hagin d' executarse y l' ús á que estiguin destinats. Las Comissions ordenarán la suspensió de semblants obras no autorisadas fins que recaigui sobre l' assumpto resolució definitiva.»

Los demás párrafos quedarán com están.

Segon. Que al final del article primer del mateix Reglament ahont s' expressa que formarán part de cada Comissió de monuments los cinch corresponents mes antichs de cada Academia se digui: «Formarán part de la Comissió de Monumentos los cinch que cada Academia designi»; y s' agregui aquest párrafo: «Las Academias podrán reorganisar aqueixas Comissions sempre que ho estimin oportú».

S' han cedit á la Associació los objectes y obras següents:

Per D. Joan Fabrés: duas impromptas en cera commemorant lo segon

centenari de las Quaranta Horas en Sta. María del Mar de Barcelona. Per la «Sociedad Barcelonesa de Amigos de la Instruccion»: *Acta de la sesion pública celebrada el 15 de Setiembre de 1881*. Per D. Joseph M.ª Quadrado: *Discurso sobre la historia universal desde Carlo Magno hasta nuestros dias*, per lo propi donador, Barcelona 1881. Per D. Joan B. Corominas: *Instrucciones de antropologia y pedagogia arregladas á la legislacion vigente en España, á las costumbres y al carácter de sus moradores* per D. Miquel Dubá y Navas. Per l'ltre. Sr. D. Joseph Quaglia: *Dei sepolcreti antichi scoperti in undici comuni del circondario di Varese* per lo propi donador. Per D. Enrich Claudi Girbal, delegat á Girona: *El Sitio de Gerona en 1684* per lo propi donador, Girona 1882. Per D. Justin Pepratx, delegat á Perpinyá: *Ramellets de proverbis, máximas, refrans y adagis catalans escullits y posats en quartetas* per lo propi donador, Perpinyá 1880. Per D. Esteve Torent y Torrabadella: duas medallas francesas modernas, una austriaca, vuyt monedas romanas imperials y municipals, duas árabes y duas espanyolas. Per l' «Instituto de Fomento del trabajo nacional», *Memoria sobre los perjuicios que se irrogan á la industria y al comercio por las tarifas de la contribucion industrial, reformadas en 31 de Diciembre de 1881*, Barcelona 1882. Per D. Joan Cardona: un exemplar de *cassis-tuberosa*. Per D. Enrich Brososa: una nombrosa col·lecció de marischs. Per D. Cessar August Torras, ó fossils.

AVIS.

Se suplica á tots aquells de nostres consocis que tingan duplicats los números 1, 2, 8 y 14 de L' EXCURSIONISTA ó vulgan despendres d' ells, se servescan manifestarho á la Secretaria pera poderlos adquirir, mitjant-sant las mes ventajosas condicions, al objecte de completar algunas col·leccions d' aquesta publicació.